

RE BUR BER

Zpravodaj Národního technického muzea

[0] 2007

NÁRODNÍ
TECHNICKÉ
MUZEUM

[Obsah]

Editorial

Technická kultura jako součást našeho života

Národní technické muzeum a Praha 7

NAŠI PARTNEŘI

Inspirujme se minulostí, tvořme pro budoucnost

Polygrafické stroje je škoda schovávat v depozitářích

Letoun C 104/Bücker v novém kabátě

V Pruněřově obnovují zašlou slávu

STALO SE

K současnému vývoji sbírek

Na cestě k digitálnímu archivu

Čtyři roky existence vysoušecího pracoviště

Centrum stavitelského dědictví – projekt záchrany paměti stavitelství

Gloria musaealis 2006

Tatra 80 a Bugatti 51 na výstavě ve Vídni

Když nemohou školy do muzea, přijede muzeum do škol

VÝSTAVY

Významné osobnosti české vědy a techniky putují Moravou

Tvář průmyslové doby na historických fotografiích

Bürgiho sextant ve Valdštejnském paláci

TĚŠTE SE S NÁMI

Obnova historické budovy Národního technického muzea

Dotkněte se techniky

Železniční muzeum na prahu 2. století existence Národního technického muzea

Připravujeme ke stoletému výročí

[Z obálky]

Elektrický stejnosměrný točivý stroj z osmdesátých let devatenáctého století, jehož výrobce není znám. Svým provedením připomíná Edisonovo dynamo z roku 1879, přezdívané Edisonovými spolupracovníky „Long Legged Mary Ann“ (volně přeloženo „Dlouhonohá Máňa“). Typický tvar je dán poměrně dlouhými svisele umístěnými cívkami statoru. Na dolním konci jsou oba statorové póly polokruhovitě tvarovány a je v nich umístěn rotor stroje.

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

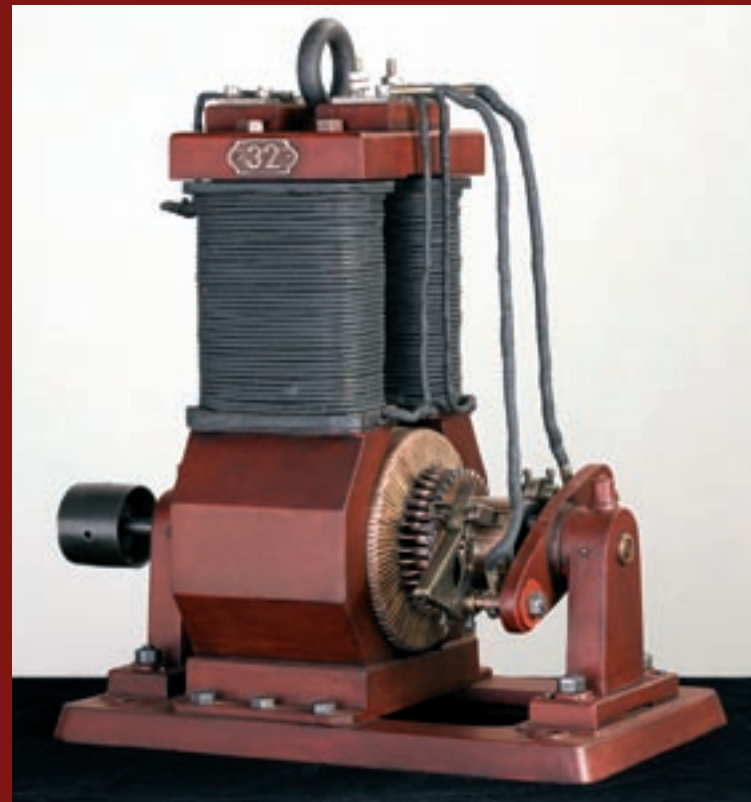
17

18

20

22

24

Za podporu při vydání nultého čísla Reburberu děkujeme partnerovi muzea, společnosti Pražská plynárenská, a. s.

Roztočme letenský kolotoč

Národní technické muzeum získalo v roce 2004 do svých sbírek nejstarší dochovaný podlahový kolotoč v Evropě. V roce 1892 jej nechal postavit Josef Nebeský k pobavení dětí i dospělých. Do roku 1894 stál na Královských Vinohradech, nedaleko dnes již neexistující zájezdní hospody Na Kravině, poté byl přestěhován na Letnou, kde byl provozován až do roku 2004. V jeho interiéru se skrývá 21 koní různých velikostí, dvě dřevěná a dvě plechová autíčka.

Tato kulturní památka je v kritickém stavu a vyžaduje urychlenou rekonstrukci. Nejnětější zásahy financovalo Ministerstvo kultury ČR a Městská část Praha 7. Na další opravy, jejichž náklady přesahují 6 milionů korun, nemáme dostatek finančních prostředků.

Obracíme se na vás se žádostí o pomoc. Založili jsme veřejnou sbírku a otevřeli speciální transparentní účet, na který mohou přispět firmy i jednotlivci.

Číslo účtu: 103050/2400

Pražská plynárenská, a. s.

Energie tam, kde ji potřebujete

www.ppas.cz

**Zákaznická linka Pražské plynárenské, a. s.
840 555 333**

Pohotovost plyn - nonstop 1239

Navštivte Galerii Smečky

**Ve Smečkách 24
110 00 Praha 1**

www.galeriesmecky.cz

[Editorial]

Horymír Kubíček, generální ředitel Národního technického muzea

Laskavý čtenáři magazínu Reburber,

buďte vítán ve světě vědy, techniky a průmyslového dědictví naší země v pomyslně zastaveném čase muzejních sbírek. Chrčivým zvukem názvu občasníku Národního technického muzea se hlásíme k odkazu stejnojmenného předchůdce muzejních novin z roku 1993. Podle tradovaných muzejních legend tento neologismus a hronovsky vtipný termín pohotově vymyslel a užil někdejší zastupující ředitel NTM před bezmála 20 lety pro předmět technického rázu, avšak neznámého účelu a původu...

Na stránkách Reburberu by se mělo zrcadlit dění v pracovnách i expozicích muzea, příprava expanze našich kvalitních výstav na celostátní kulturní scénu, inspirativní medailony osobností spjatých s NTM i výbušné myšlenky o plánech instituce, které musí být zveřejněny, aby mohly zapalovat k činům. Jednotlivá čísla magazínu budou reflektovat, jak si muzeum, jeho partneři, příznivci a ctitelé poradili se zlomovou situací po roce 2006, kdy bylo veřejnosti uzavřeno a stavbaři naplno zahájili obnovu historické budovy na Letné. Snad zachytí vůli, někdy až vášnivé zaujetí, pro vytvoření nových expozic, ale i repasi dosavadních magnetů muzea – Uhelného a rudného dolu či Dopravní haly.

Tichá, ale hektická práce muzejníků za zavřenými dveřmi vydává i dnes své plody – úspěšné putovní výstavy, knihy a katalogy či každodenní výpravy s atraktivními edukativními programy ENTER za žáky a studenty; vynikající výsledky též vykazuje vysoušecí pracoviště. Přes přípravy akcí ke 100. výročí založení muzea (2008) a otevření muzejních expozic (2010) si stále silněji uvědomujeme nutnost vytvoření vize NTM pro 21. století. Nově jmenovaná vědecko – technická rada spolu s muzejním týmem vypracuje nový program NTM jako živého zdroje vědeckého a technického poznání, ale i instituce, která inspiruje.

Naše muzeum by mělo seznamovat veřejnost s významem, který měly české země pro technický a průmyslový pokrok v evropském kontextu. Bude však i místem setkávání lidí, zdrojem aktivního poznávání souvislostí, ale též místem, kde lze strávit s rodinou či přáteli hezký den.

Magazínu Reburber přeji hodně úspěchů v duchu slov francouzského spisovatele Antoine de Saint-Exupéryho napsaných v knize *Citadela*: „*Darovat kulturu,*“ říkal otec, „*znamená darovat žízeň. Když v tobě probudím určitý nádherný cit, budeš ho přenášet z pokolení na pokolení. Povedeš své děti k tomu, aby dokázaly vyčíst za věcmi onu tvář, tvář, která je cosi jako tvář panství za jeho rozličnou hmotou, a je to ta jediná, kterou má člověk milovat.*“

[Technická kultura jako součást našeho života]

Václav Jehlička, ministr kultury České republiky

Technická kultura je součástí života každého z nás. Jsme obklopeni moderními technologiemi a měli bychom mít povědomí, kde mají svůj počátek, jaký byl jejich vývoj, jak technický pokrok ovlivnil lidské společenství.

Čerpat takové znalosti a obdivovat minulost v tomto směru můžeme právě v Národním technickém muzeu. To zaujímá přední místo mezi kulturními institucemi u nás a je jedním z nejstarších muzeí tohoto typu v Evropě. Je místem pro shromažďování a prezentaci dokladů technického pokroku, místem obdivu k řemeslné zručnosti našich předků i místem inspirace. Jeho expozice ukazují také prolínání techniky s uměním i estetickou hodnotu předmětů. Bohaté sbírky čítají skoro padesát tisíc evidenčních jednotek, zahrnujících několikanásobně vyšší počet jednotlivých předmětů.

Těší mne, že Národní technické muzeum získalo první cenu v kategorii Muzejní počin roku v soutěži Gloria musaealis 2006 za výstavbu nového depozitáře v Čelákovcích. Můžeme se tak pochlubit, že tento ojedinělý multifunkční objekt odpovídá všem moderním technickým požadavkům i zvláštním nárokům na ukládání sbírek různého charakteru, archiválií i rozměrných a těžkých předmětů. O důležitosti Národního technického muzea v kulturní politice státu svědčí i právě probíhající rozsáhlá rekonstrukce budovy muzea na Letné, která je financována ze státního rozpočtu. Tento složitý proces chápu jako jedinečnou příležitost pro muzeum, které se tak promění v moderní instituci, zohledňující trendy současného muzejnictví. Interiér bude obnoven ve stylu původního architektonického ztvárnění z konce 30. let 20. století. Náročnou rekonstrukci objektu přitom bude nutné dokončit do roku 2010.

Před ředitelem Mgr. Horymírem Kubíčkem i všemi pracovníky muzea stojí v blízké budoucnosti vskutku náročné období. Od roku 2008 se prostory začnou plnit novými expozicemi a muzeum oslaví výročí sto let od svého založení. Zároveň je nutné pracovat na uskutečnění vládního rozhodnutí o zřízení Železničního muzea, které vznikne v prostoru Masarykova nádraží v centru Prahy. Národnímu technickému muzeu přeji mnoho úspěchů a spokojených návštěvníků, jeho pracovníkům pak mnoho sil a optimismu.

[**Národní technické muzeum a Praha 7**]

Marek Ječmének, starosta Městské části Praha 7

V životě většiny mužů nastávají dva zásadní milníky. Jsou jimi okamžiky, kdy se poprvé postaví na vlastní nohy a kdy se poprvé posadí do vlastního vozu. Ani mě tradiční klukovská vášeň k pojízdným strojům všeho druhu neminula, a tak dlouho předtím, nežli jsem měl možnost usednout za volant svého prvního automobilu, bylo velice častým a oblíbeným místem mých návštěv Národní technické muzeum.

Unikátní exponáty, jako první u nás vyrobený automobil NW Präident, nejstarší dochovaný vůz Bugatti nebo letoun Blériot XI průkopníka českého letectví Jana Kašpara, jsou dodnes nedílnou součástí mých vzpomínek na klukovská léta. NTM však rozhodně necharakterizují pouze velice kvalitní sbírky automobilové, letecké či kolejové dopravy. Sbírkové fondy jednoho z nejstarších technických muzeí v Evropě čítají téměř 50 tisíc evidenčních jednotek, 135 tisíc archiválií a čtvrt milionu knih z oblasti strojírenství, stavitelství, hornictví, elektrotechniky aj. NTM tak v širokém rozsahu mapuje vývoj vědy a techniky v českých zemích, čímž se může směle řadit po bok největším evropským technickým muzeím současnosti.

Za velice významnou považují roli, kterou NTM sehrává při záchraně ohrožených technických památek. Městská část Praha 7 se finančně podílela na projektu muzea, jehož cílem je obnova a opětovné zprovoznění historického kolotoče na Letné, který je jakožto nejstarší dochovaný podlahový kolotoč v Evropě nesporně významnou kulturní památkou.

Těší mě, že se po letech dočkala nutná rekonstrukce i samotná budova NTM. Pevně věřím, že veškeré opravy budou úspěšně dokončeny a že budeme moci nejen my, příznivci pojízdných strojů všeho druhu, v optimálně konceptně i technicky řešených prostorách opět žasnout nad zázraky vědy a techniky uplynulých let i současnosti.

[Inspirujeme se minulostí, tvoříme pro budoucnost]

Rozhovor s generálním ředitelem společnosti Skanska CZ, a. s., panem Zdeňkem Burdou

Spolupráce společnosti Skanska CZ, a. s., s NTM má své počátky v roce 2002. Firma přispěla jedním milionem korun na likvidaci škod způsobených povodněmi. Muzeum i díky těmto prostředkům vybudovalo specializované vysoušecí pracoviště.

Sponzorsky podporujete sportovní i ekologické aktivity, ale také Národní muzeum a několik festivalů. Filantropie zaměřená na kulturní instituce u nás zatím nemá velkou tradici. Proč jste zvolili právě tuto cestu?

Kromě již tradiční podpory sportu je naší vlajkovou lodí v oblasti firemního dárcovství ekologie a naše společné programy s Nadací Partnerství. Oblast kultury je tedy logickým doplněním a spolupracujeme zde především s tradičními nekomerčními subjekty. Proto jsme si vybrali Národní technické muzeum a nebo například hudební festival Smetanova Litomyšl.

Ve zrekonstruovaném muzeu bude otevřena nová expozice architektury a stavitelství 19.–20. století v českých zemích. Může se i stavební firma působící ve 21. století u našich předků něčím inspirovat?

Technologicky již nikoliv, nyní žijeme opravdu v jiném světě. Ale způsob přemýšlení a nacházení překvapivých řešení na hraně technických možností, to by nás mělo stále inspirovat. Naši předkové s nepoměrně menšími možnostmi dokázali postavit neuvěřitelná díla, to je určitě výzva i pro současnost. A druhou věcí je vztah k zákazníkovi a k okolí. Ten byl v minulých stoletích velmi přímý a byla zde i přímá odpovědnost stavebníka za vše, co pokazil nebo neudělal dobře. Ve druhé polovině minulého století se tento vztah jaksi odlidštil, dostal se do roviny

vyhlášek, usnesení, později přesné dikce smluv. Určitě bychom měli vnímat, že opravdová tradice je jiná a více humanitní.

Stavíte moderní pražský železniční koridor, který se bezprostředně dotkne i prostoru Masarykova nádraží, v jehož části má být zřízeno Železniční muzeum NTM. Jaký je Váš názor na včleňování moderní zástavby do historického centra města? Je takové spojení v něčem pozitivní?

Určitě ano, nemůžeme nekonečně žít tak, že budeme konzervovat všechno, co naši předkové vytvořili, a to v nezměněné podobě. To je ostatně chování, které není vůbec tradiční. Tento přístup přišel až s romantismem a s obdivem ke starému Římu a Řecku. Před tím braly nové generace výtvořů těch starších jako cosi, co je možné přetvářet ke svému obrazu nebo dokonce využívat rovnou jako stavební materiál. 19. a 20. století přišla s tendencí naopak všechno konzervovat a zachovávat v maximálně věrné podobě. Ale ani to není dlouhodobě udržitelné. Pokud chceme, aby z center měst nezmizeli lidé, musíme tento prostor uzpůsobovat modernímu životu a tradiční budovy vhodným způsobem upravovat, využívat, umět je včlenit do moderních potřeb. Klíčové slovo je přitom ono vhodným způsobem, ale Praha má v tomto velkou tradici a není třeba se bát, že by zde vznikaly věci nepřijatelné a ničící její jádro. Takže se naprosto nebojme o tradici Masarykova nádraží.

[Polygrafické stroje je škoda schovávat v depozitářích]

Rozhovor s Františkem Plívou, předsedou Sdružení polygrafů

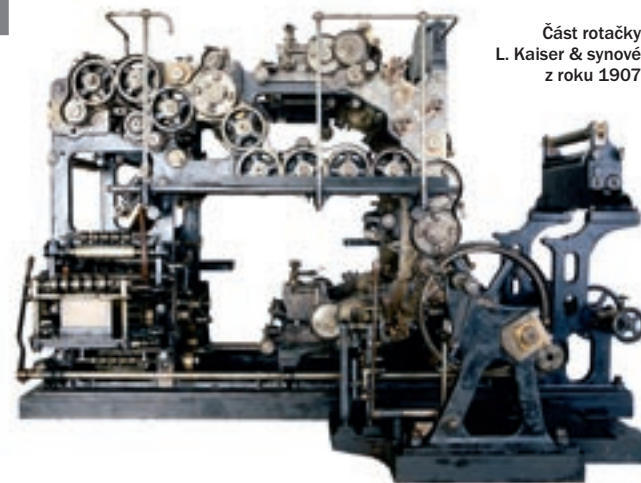
Sdružení polygrafů je nezávislým dobrovolným občanským sdružením pro podporu zřízení expozice tiskařství v Národním technickém muzeu v Praze. Ta má přispět k zachování historického povědomí o tomto oboru v českých zemích.

Kde jsou počátky vaší snahy o zřízení expozice tiskařství?

Občanské sdružení polygrafů vzniklo v roce 2000 na základě činnosti sekce polygrafie Klubu přátel NTM. Vždy jsme usilovali o to, aby obor, který umožnil šíření vzdělanosti a informací, našel adekvátní prostor pro svoji prezentaci. NTM je pro takový záměr vhodné z podstaty svého poslání. Expozice polygrafie existovala v Náprstkově Českém průmyslovém muzeu, v roce 1910 dostala prostor ve Schwarzenberském paláci v Technickém muzeu království českého. Zanikla v průběhu 2. světové války a již nikdy nebyla obnovena.

Na přípravě expozice se podílíte i finančně. Jakým způsobem získáváte prostředky?

Jako Klub jsme neměli žádný právní rámec, proto jsme vytvořili občanské sdružení. Takto je daleko jednodušší komunikovat s podnikatelskou sférou a žádat o sponzorskou pomoc, partnerství a podíl na realizaci oprav. Ze získaných prostředků hradíme opravy, výstavy a další podpůrné akce ve prospěch expozice. Řemeslně krásně zpracované stroje je opravdu škoda schovávat v depozitářích. Náklady našich partnerů již přesáhly částku milion korun. Konkrétně pomohly například Tiskařské závody Svoboda Praha, Státní tiskárna cenin, firma P-servis Zika, Typos Plzeň a mnoho dalších.

Část rotačky
L. Kaiser & synové
z roku 1907

V roce 2002 jsme v budově NTM zorganizovali výstavu polygrafických strojů určených pro budoucí expozici. Naše představy prezentujeme na akcích Svazu polygrafických podnikatelů, publikujeme v odborném tisku, vydáváme vlastní bulletin.

Jak jsou daleko přípravné práce?

Rekonstrukce muzea se stala příležitostí vybudovat expozici polygrafie mnohem velkoryseji, než byl původní záměr. Ing. Jana Vránková a Ing. Olga Frídllová nejprve připravily libreto i následný technický scénář, který počítal s plochou 240 m². Možný prostor se ale zvětšil na 600 m². Následný nový technický scénář již prošel schvalovacím řízením NTM, odbornou oponenturou a splnil všechna zadaná kritéria. Zaplatili jsme také výběrové řízení na vypracování architektonické studie a je hotový projekt. Nyní řešíme opravy dalších exponátů, zajištění financování a technické „drobnosti“.

Co by mohlo být klenotem expozice?

Bude zde více klenotů – tzv. schönfeldský dřevěný pákový knihtiskový lis ze 17. století z tiskárny v Klementinu, rotačka z roku 1876 (první v Praze), sázecí stroj Typograph (1898), několik měditiskových strojů, ruční a pákové lisy, dřevěné kamenotiskové stroje nebo velkoformátový knihtiskový stroj Johannsberg.

Letoun C 104/Bücker v novém kabátě

Rozhovor s Jindřichem Zimákem, jednatelem společnosti BMZ Air Service, s. r. o.

Drak letounu C 104 před potažením plátnem

Pan Jindřich Zimák má k dopravní hale NTM a zde zavěšeným letadlům velmi osobní vztah. I díky tomu se jeho firma rozhodla pomoci muzeu při náročné renovaci historických letounů.

Od kdy spolupracujete s Národním technickým muzeem?

Svoji firmu, zaměřenou na restaurování historických letounů, jsem založil v roce 1991. Od té doby se též datuje moje spolupráce s NTM, která se nejprve odvíjela na základě neformálních vztahů a mé snahy pomoci s opravou konkrétních exponátů. Později pak kontakty přerostly i do oficiální podoby. Pro NTM jsme vypracovali posudek na stav zavěšení letounů Anatra i Tractor, návrhy řešení renovace pláten a potahů. Stanovili jsme postupy bezpečného svěšení a poté opětovného zavěšení letounů včetně návrhů vytvoření a použití univerzálních konstrukcí – speciálních nerezových lan. V roce 1999 jsme uzavřeli s NTM zápůjční smlouvu na dvojplošník C 104. Muzeum nám tento stroj dalo k dispozici s tím, že naše firma provede na své náklady jeho kompletní renovaci do letuschopného stavu, bude ho moci provozovat, a tak prezentovat NTM i naši práci. Letoun byl vyroben jako 254. kus v Aeru Vysočany v roce 1955 a vybaven motorem Walter Minor 4-III.

Jste první česká firma s licencí a certifikací na opravy konstrukčních změn draků letadel s mezinárodní platností. Zrekonstruovali jste již 49 letounů. V čem je renovace stroje C 104 specifická?

Rozhodli jsme se pro něco velmi výjimečného. Jako jediní na světě chceme, aby letadlo bylo po své opravě certifikováno v kategorii standardní, tedy schopné normálního leteckého provozu. Ne pouze se zvláštním osvědčením letové způsobilosti v kategorii experimentál, které se vydává pro letecké veterány. Letecký úřad nám však v tomto případě klade stejné podmínky, jako když vzniká nový stroj. To přináší řadu technických problémů a značné finanční nároky. Aby mohlo být letadlo C 104 uznáno jako plně akrobatické, museli jsme upravit přední část konstrukce trupu, kdy bylo nutné zesílit stěny trubek z 0,75 mm na 1 mm. Pak teprve bylo možné instalovat nový motor. Chtěli jsme také, aby se letounu vrátila jeho autentická typová podoba aeroplánu Bücker-Jungmann. Změnili jsme proto jeho rozměry do původního stavu. Přední část trupu a osa točení vrtule byly zkráceny o 250 mm.

Nyní řešíme s vedením Národního technického muzea barevné ztvárnění letounu. Jeho imatrikulační značkou by mohla být písmena OK-NTM. Provádíme motorové zkoušky, čekají nás náročné letové zkoušky. Pokud vše půjde dobře, letecký úřad nám vydá povolení v kategorii zvláštního osvědčení letové způsobilosti pro první předvedení letadla na veřejnosti.

[V Pruněrově obnovují zašlou slávu]

Alice Třísková

Povodně se staly fenoménem, který byl ve svém důsledku i něčím prospěšný. V Energetických opravách Pruněrov uvedli zničené obří hnací stroje a elektrozařízení do stavu, kterého by se možná jinak nikdy nedočkaly.

V areálu zatopené karlínské Invalidovny byla před rokem 2002 deponována i řada velkých strojů a elektromotorů. Patřily mezi ně i unikáty jako parní stroj Ringhofer (1868) nebo parní turbína Breitfeld – Daněk (1923). Jejich devastace byla po zasažení vodou a bahnem značná. Společnost ČEZ ihned věnovala na odstranění následků povodní půl milionu korun a její dceřiná společnost Energetické opravy, a. s., se sídlem v Elektrárně Pruněrov se zhostila restaurování. Do dnešního dne práce na poškozených strojích přišly na téměř pět milionů korun, z čehož polovinou přispěla právě společnost ČEZ.

Autentické a funkční

První poškozené strojní mechanické stroje byly krátce poté, co opadla voda, převezeny do depa Masarykova nádraží a pak do areálu v Pruněrově, elektrické stroje směřovaly do střediska Energetických oprav v Hodoníně. Zadání bylo jasné, jak říká Ing. Bořek Kykal, pruněrovský vedoucí odboru výroby a techniky: „Měla být zachována patina stáří, obnovena funkčnost vybraných strojů a neporušena jejich autentičnost. Stroje u nás zůstanou uloženy do té doby, než je bude možné převézt jinam. Některé jsme již na vlastní náklady odstěhovali do nového depožitáře NTM. Postupně jich tak bylo opraveno několik desítek.“ Posledním kusem, který ještě čeká na svoji renovaci (i zafinancování), zůstává velké turbosoustrojí z elektrárny Les Království.

Dynamo typu Manchester (konec 19. stol.)

Cesta k nablýskanému soustrojí je dlouhá a složitá. Chybí technická dokumentace, která musí být pro výrobu chybějících součástí nově vytvářena. Řada dřívě používaných materiálů již dnes neexistuje. „Při hledání vhodných ekvivalentů jsme spolupracovali s odborníky z Vysokého učení technického v Brně. Ti vypracovali materiálové rozbory použitých slitin, navrhli náhradní materiály. Zároveň tak sami získali cenné informace o starých technikách“, dodává Kykal. Objekty se musely nejprve převážně ručně očistit, poté natřít nebo nastříkat tak, aby byla zachována patina či oprýskaný lak, zakonzervovat kovové části, přešetřit, vybavit trvalými mazacími náplněmi. Staré dřevěné prvky bylo třeba napustit fermeží či navoskovat. Nakonec byla ke každému předmětu vypracována zpráva, pořízena fotodokumentace stavu před a po renovaci a sepsáno doporučení k udržování a konzervaci.

Malé technické muzeum

V jedné z pruněrovských hal to v současnosti vypadá jako v malém technickém muzeu. V roce 2006 zde bylo vystaveno 15 zrenovovaných strojů. Návštěvníci zde příležitostně mohou spatřit ojedinělou praktickou demonstraci historických technických principů. Např. parní stroj pohání Křížikovo dynamo, jež vyrábí proud, který rozsvítí originální obloukovou lampu. Podobné ukázky oživí i chystané expozice v Národním technickém muzeu.

[K současnému vývoji sbírek]

Zdeněk Rasl

Základem každého muzea jsou sbírky a péče o ně včetně jejich prezentačního využití. Tvorbou sbírky se vytváří paměť společnosti. Je to nedůležitější aktivita muzeí, která jejich existenci pro veřejnost opodstatňuje.

Národní technické muzeum spravuje sbírkové fondy, zahrnující téměř 50 tisíc evidenčních jednotek, za nimiž se skrývá mnohem větší počet jednotlivých sbírkových předmětů. Tyto sbírky mají, v souladu se Statutem NTM, co možná spojitě dokumentovat vývoj exaktních věd, techniky a průmyslu v českých zemích, zejména od počátků industrializace do současnosti. Dosáhnout tohoto cíle ale není snadné vlivem šíře úkolů, spojených s určením vyhovující koncepce sbírky, možnosti ji naplňovat a poskytovat narůstajícím sbírkám odpovídající péči a bezpečné uložení.

Péče o sbírky

Tvorba sbírky byla v posledních letech dotčena zasažením depozitářů v karlínské Invalidovně povodní, potíže působí rekonstrukce hlavní budovy NTM spojená s vyklizením sbírek. Prospěšným činem ale bylo dokončení stavby nového velkého depozitáře. Všechny tyto události uvedly sbírky do pohybu a vynutily si vznik četných provizorií. Taková situace vyžaduje spíše operativní řešení problémů, zatímco principy odborného budování fondů musí dočasně zůstat stranou. V oblasti péče o sbírky nyní převládají restaurátorské práce jak na záplavami postižených předmětech, tak na těch, které jsou určeny do nových expozic. Díky finanční pomoci Ministerstva kultury ČR a sponzorů se již podařilo opravit stovky předmětů včetně největších parních nebo elektrických strojů. Ty jsou dnes v mno-

hem lepším stavu, než kdykoliv předtím. Restaurování sbírek obsáhlo v r. 2007 nejvíce předmětů z oboru architektury a stavitelství, především autorských modelů a sádrových odlitků. Plně vytíženo je také naše vysoušecí pracoviště. Za zvláštní připomínku stojí restaurování parního kolejového vozu M 124.001 „KOMAREK“ z r. 1903 do provozního stavu, financované nadací Okřídlené kolo ve výši 3,5 milionu Kč. Důležitou událostí bylo i soustředění podstatné části fondu kolejových vozidel do pronajatého lokomotivního depa v Chomutově.

Přírůstky

Sbírky NTM jsou stále doplňovány o zajímavé přírůstky. Mimořádnou akvizicí byl získán parní turbíny o výkonu 200 MW z elektrárny Ledvice, výrobku Škody Plzeň z r. 1964. Cenným přírůstkem do kolekce prezidentských automobilů byl dar společnosti Škoda Auto, a. s., vůz Škoda – Superb, užívaný Václavem Klausem v letech 2003–2006. Do sbírky motocyklů přibýly dva výjimečné exempláře, představující vrchol silničních závodních strojů postavených na našem území, a to Jawa 350 typ 673 z r. 1967 a ČZ 350 typ 860 z r. 1972. Cenným dokladem historické stavební technologie je početný soubor zednických šablon z přelomu 19. století. Nemluvě už o dalších desítkách přírůstků do fondu strojírenství, akustiky, techniky v domácnosti, designu, archivu atd.

[Na cestě k digitálnímu archivu]

Walter Schorge

Národní technické muzeum je pravděpodobně prvním českým muzeem, kterému se podařilo vybudovat profesionální digitalizační pracoviště připravené pro zpracování různých druhů předloh a archiválií. V průběhu pěti let zde bylo reformátováno více než padesát tisíc předloh.

Reformátování archiválií, tedy vytváření digitálních kopií jiného formátu, je jednou z metod, kterou lze laické i odborné veřejnosti přiblížit a zpřístupnit řadu unikátních dvojrozměrných sbírkových předmětů. Zároveň jde o postup zaručující maximální ochranu historických originálů. Pracovníci NTM se začali zabývat otázkou digitalizace v druhé polovině 90. let minulého století, kdy šlo zejména o jednotlivé zakázky na objednávku badatelské veřejnosti. Do počátku roku 2002 pak probíhaly teoretické přípravy. Celý proces urychlila povodeň v srpnu 2002, která postihla i archivní fondy NTM. Muzeum se zapojilo do společného projektu virtuálního muzea, na kterém participovalo několik evropských kulturních a vzdělávacích institucí.

Digitalizační pracoviště

V roce 2002 bylo v muzeu založeno samostatné digitalizační pracoviště. Je vybaveno několika skenery různých velikostí i skenerem pro snímání skleněných fotografických negativů. Lze zde zpracovávat předlohy větší než A0 a na speciálním stole digitalizovat celé knihy. Pro reformátování rozměrných nebo poškozených předloh je používána tzv. digitální zadní stěna. Toto speciální zařízení je namon-

továno na zadní část velkoformátového ateliérového fotoaparátu upevněného na stativu. Při snímání předloh je využíván podtlakový stůl, na kterém je archiválie přitlačena na podložku tlakem okolního vzduchu.

Digitální archiv

Samotné pořízení digitálních kopií je pouhým zlomkem celé práce. Bez důsledného třídění, systematického popisu a ukládání reformátovaných materiálů by vzniklo jen nepřeberné množství těžko identifikovatelných dat. Proto je součástí digitalizačního procesu vytváření metadat, popisných dat o datech, která se ukládají do databází. Je proto důležité získat od pracovníků muzea co nejvíce explicitních znalostí o zpracovávaných archiváliích a tyto údaje pak uspořádat a „konzervovat“ zároveň s digitálními kopiemi. Výsledkem jsou cenné znalostní databáze. Uvedené postupy jsou součástí souboru metod a postupů nazývaného management znalostí („Knowledge Management“). Umožňují řídit tvorbu odborných znalostí, jejich přenos, sdílení a využití. Vznikají tak informační systémy plnící úlohu znalostních a informačních databází v oblastech, které spadají do působnosti NTM jako ústřední instituce pro dokumentaci dějin techniky a exaktních věd.

Čtyři roky existence vysoušecího pracoviště NTM

Kateřina Šupová, Zbyněk Heřmánek

Vznik unikátního vysoušecího pracoviště v Národním technickém muzeu je jedním z mnoha přímých důsledků zasažení Prahy povodní v roce 2002. Za dobu jeho existence zde bylo zpracováno více než 120 m³ archiválií.

Historický objekt karlínské Invalidovny, kde byl soustředěn archiv NTM, byl při povodních v roce 2002 zatopen do výšky cca tří metrů. Záchrané práce – v té chvíli pouze opláchnutí archiválií od největšího bahna, zabalení do polyetylenových fólií a co nejrychlejší doprava do mrazíren – trvaly i za pomoci mnoha brigádníků několik týdnů. Šokovým zamražením na -18 až -20° C se archiválie stabilizovaly do stavu, v němž některé ještě stále čekají na další zpracování.

Vysoušení

Poškozený archiv NTM je oproti jiným povodní postiženým archivům materiálově velmi různorodý (pauzovací a křídový papír, historické strojové i ruční papíry, kartony, lepenky, fotografie, negativy, kůže, plátna atd.). Navíc obsahuje značné množství plánové dokumentace nestandardních formátů a velkých rozměrů. Po půlroce pokusů a ověřování různých vysoušecích metod se ukázalo, že optimální cestou k jeho záchraně je ruční vysoušení, které je ke všem materiálům nejšetrnější a jehož výsledky byly nejspokojivější.

V důsledku povodní a díky následné pomoci sponzorů i státu tak vzniklo v NTM nové specializované pracoviště, které nemá jinde ve světě obdoby. Ruční metodou se v něm ročně zpracuje na 20 m³ zamraženého archivního materiálu. Rozmražené, vyčištěné a vysušené archiválie se v současné době již navracují

do nových depozitářů, které vznikají v hlavní budově na Letné, a do zcela nové depozitární haly v Čelákovcích. Zde byl v únoru 2007 vybudován mrazicí box, do kterého bylo převezeno zbývajících 80 m³ zamražených archiválií, které zde čekají na své zpracování.

Restaurování

Závěrečným krokem vedoucím ke konečné záchraně vysušených pokladů z archivu NTM bude jejich rozsáhlé restaurování. Aktuální etapou je proto vybudování nového ateliéru na restaurování papíru. Toto pracoviště specializované na záchranu velkoplošných archiválií bude moci kontinuálně zpracovávat materiál, který projde vysoušecím pracovištěm a desinfekcí. Zkušenosti restaurátorů ze současného vysoušecího provozu zde budou moci plně uplatnit svoji bohatou několikaletou praxi. Na restaurování čekají například plány Rudolfiny, Obecního domu či Strakovy akademie.

Zkušenosti z tak katastrofální události, jakou byla tisíciletá povodeň v Praze, a hlavně z odstraňování jejích následků bude možné dále zúročit i v připravovaném krizovém plánování pro podobné katastrofy a při vybudování specializovaného krizového záchraného a poradenského pracoviště, které by mělo být přínosem všem subjektům schraňujícím archivní materiál.

Centrum stavitelského dědictví – projekt záchrany paměti stavitelství

Martin Ebel, Pavel Kodera, Petr Krajčí

Oddělení architektury a stavitelství NTM začalo v roce 2006 pracovat na založení Centra stavitelského dědictví. Cílem projektu je prezentace historického stavitelství a osvědčených stavebních technologií, o nichž dnešní stavebníci zcela ztrácejí povědomí.

Navrhované centrum se bude skládat ze dvou částí: studijního depozitáře s referenční sbírkou historických stavebních materiálů, prvků, konstrukcí a řemeslnických nástrojů a z tzv. školy historických stavebních řemesel. Bude prostorem pro setkávání odborné veřejnosti, pro publikační i hlubší vědecko-výzkumnou činnost. Cílem jeho působnosti budou především potřeby tuzemské i zahraniční badatelské obce – od pracovníků památkových ústavů a výkonných orgánů památkové péče přes praktikující architekty a stavitele po řemeslníky se specializací na tradiční stavební řemesla i studenty. Bude přitom přístupné i laické veřejnosti. Měl by jím být položen základ pro chybějící středisko výuky a celoživotního vzdělávání v oborech týkajících se ochrany a obnovy kulturního dědictví.

Studijní depozitář a referenční sbírka

Centrum bude sídlit v bývalém cisterciáckém klášteře v Plasích, jehož vlastníkem je Národní památkový ústav, spoluřešitel projektu.

První fáze projektu zahrnuje adaptaci prostorů bývalého pivovaru na studijní depozitář s referenční sbírkou. Ta bude postihovat vývoj stavebních materiálů, prvků a konstrukcí ve 20. století na našem území. Vznikne kolekce hmotných

pramenů k dějinám stavitelství a architektury, jejímž základem budou artefakty, pokud možno přesně datované, získávané z demolic a přestavovaných objektů, nebo prvky, které nelze „in situ“ zachovat. Sbírkou napomůže jak srovnávacímu výzkumu, tak i výuce vývoje stavebních materiálů a konstrukcí, přispěje k jejich zachování v autentickém stavu a poskytne paralely k jejich datování a určování „in situ“. Zatímco studijní depozitář, zaměřený spíše na odbornou veřejnost, by měl být realizován v objektech bývalého mlýna, pivovaru a domu sládky, objekt barokní sýpky s unikátní dvoupodlažní kaplí poskytne prostor pro expozici zaměřenou na laickou veřejnost a pro konání příležitostných výstav.

Škola historických řemesel

Druhou součástí Centra stavitelského dědictví bude škola historických stavebních řemesel. Budou zde pořádány kurzy jednotlivých řemesel, orientované jako doplňkové studium pro praktikující řemeslníky a odbornou veřejnost. V roce 2006 byl zpracován ideový záměr projektu a prezentační architektonická studie depozitáře (Ing. arch. Zdeněk Žilka). Projekt celého Centra se bude ucházet o finanční podporu z rozvojových strukturálních fondů Evropské unie.

[Gloria musaealis 2006]

Alice Třísková

Budova nového depozitáře v Čelákovicích

Národní technické muzeum dosáhlo významného úspěchu v 5. ročníku soutěže Gloria musaealis, kterou každoročně pořádá Asociace muzeí a galerií spolu s Ministerstvem kultury České republiky. Za výstavbu depozitáře v Čelákovicích získalo první cenu v kategorii Muzejní počin roku 2006.

Předmětem hodnocení je činnost muzeí za období od 1. ledna 2006 do 28. února 2007. Ve výše zmíněné kategorii soutěžilo 12 projektů. O názoru sedmičlenné poroty vypovídají nejlépe slova jejího člena Mgr. Reného Klimeše z Regionálního muzea v Litomyšli: „V posledních patnácti letech byla v ČR upravena řada muzejních depozitářních prostor. Jednalo se převážně o adaptace starších objektů, což přináší různá technická i funkční omezení. Výstavba depozitáře na ‚zelené louce‘ náleží v tomto kontextu k mimořádným počínům. Nový depozitář NTM v Čelákovicích patří mezi špičková pracoviště. Umístění stavby, její konstrukce a mobiliární a technické vybavení zajišťují vhodné bezpečnostní a klimatické podmínky pro uložení sbírkových předmětů. Budova vyniká promyšlenými provozními schémata, nutno ocenit mj. stále nepřilíhající obvyklou účinnou snahu o minimalizaci prašnosti vnitřního prostředí. Nezanedbatelným pozitivem jsou také finanční aspekty – cena budovy včetně vybavení nebyla nijak přemrštěná a rovněž následný provoz by měl být vzhledem k izolačním schopnostem stavby maximálně ekonomický. Z výše uvedených důvodů udělil ministr kultury ČR Václav Jehlička na základě našeho doporučení ocenění právě této realizaci“.

Depozitář

Vybavení depozitáře odpovídá všem moderním technickým požadavkům i specifickým nárokům na ukládání sbírek a archiválií různého charakteru. Projektové práce na depozitáři započaly již v roce 1999, stavba byla zahájena v roce 2003. Po 2 letech vyrostl na ploše 1800 m² objekt vysoký 11 metrů s monolitickou železobetonovou konstrukcí a sendvičovým opláštěním, který je téměř bez oken. Jsou zde zajištěny stálé teplotní a vlhkostní podmínky s možností různého nastavení v jednotlivých depozitářích.

Členění prostor

Ojedinelé je členění budovy na řadu specifických provozů s vlastním režimem. Kvůli ochraně před šířením mikroorganismů je oddělena příjmová a depozitářní část. Podmínkou pro uložení exponátů je jejich ošetření a dekontaminace. Hala má proto vlastní konzervátorské pracoviště, úložiště znečištěných sbírkových předmětů, prostory pro mechanickou a chemickou očistu i restaurátorskou dílnu. V průběhu roku 2007 probíhalo technicky náročné stěhování strojů, vozidel

[Tatra 80 a Bugatti 51 na výstavě ve Vídni]

Petr Kožíšek

Závodní automobil Bugatti 51

Masarykova Tatra 80

Chromjuwelen – Autos mit Geschichte (Chromované klenoty – auta s historií) je název výstavy, která je otevřena návštěvníkům Technického muzea ve Vídni od 25. října 2007 do 2. března 2008. Dvěma automobily se zde prezentuje i Národní technické muzeum.

Ve Vídni jsou vystaveny čtyři desítky automobilů, které se významně zapsaly nejen do automobilové historie, ale i do obecných dějin. Většinu exponátů si vídeňské muzeum vypůjčuje, a to jak od řady soukromých sběratelů, tak i ze sbírek významných evropských muzeí a firemních kolekcí. Vedle automobilů ze stuttgartského Mercedes Benz Museum, berlínského Deutsches Technikmuseum a August Horch Museum v Cvikově (Zwickau) se na výstavě představí i dva automobily z automobilových sbírek Národního technického muzea v Praze. Prvním z nich je Tatra 80 s šestilitrovým dvanáctiválcovým motorem a zakázkovou karoserií landaulet, která byla v létě 1935 dodána pro potřeby prezidenta Tomáše Garrigue Masaryka. Tento vůz je od 1. ledna 2006 národní kulturní památkou. Jeho zapůjčení na výstavu do zahraničí bylo podmíněno souhlasem vlády České republiky a podpisem předsedy vlády České republiky. Druhým vystavovaným vozem je závodní kompresorový osmiválec Bugatti 51 z roku 1931, na kterém sbírali vítězné vavříny Jiří Kristian Lobkowitz a Zdeněk Pohl.

a archiválií z rekonstruované budovy na Letné a ošetřených sbírkových předmětů poškozených povodněmi v roce 2002, a to do pěti odlišných prostor: Předměty běžné velikosti jsou umísťovány na regály uvnitř depozitáře v samonosné třípatrové ocelové vestavbě. Předměty střední velikosti putují do prostoru s pojízdnými regály pro ukládání europalet v pěti patrech nad sebou (s kapacitou až 500 palet). Volná hala je určena pro ty neobjemnější a nejtěžší kusy. Od zvedacího zařízení u vjezdu se předměty přesouvají po kolejové dráze. Další manipulaci zajišťuje pojízdný mostový jeřáb o nosnosti 5 tun. Část strojů sem musí být dokonce přepravena v rozloženém stavu a poté opět smontována. Pro atypické předměty, přesahující rozměry europalety (1200 x 800 mm) – např. modely staveb či výrobních technologií – je určena samostatná místnost vybavená pevnými regály. Posledním prostorem je archiv s plochou cca 200 m². Do kompaktních výkresových skříní a regálů lze ukládat archiválie všech typů. Další depozitární hala by v areálu v Čelákovcích měla být postavena v příštích letech. Cílem je vybudování kapacitně dostačujícího zázemí nejen pro stávající sbírky, ale i pro nové akvizice.

[Když nemohou školy do muzea, přijede muzeum do škol]

Alice Třísková, Kateřina Saparová

Do interaktivního edukativního programu Národního technického muzea Enter se od března do listopadu 2007 zapojilo tři tisíce žáků pražských škol.

Projekt Enter byl zahájen na počátku roku 2006, pilotní ověřování na školách proběhlo na podzim téhož roku. Je spolufinancován Evropským sociálním fondem, státním rozpočtem České republiky a rozpočtem hlavního města Prahy. Jeho páteř tvoří 10 tematických celků – Balon, Domácnost, Energie, Fotografie, Gramofon, Hodiny, Hračka, Kolo, Papír a Rudolf II. Na jejich obsahu se podíleli odborníci z Astronomického ústavu Akademie věd ČR, Fyzikálního ústavu Akademie věd, Matematicko-fyzikální fakulty UK a Vysoké školy chemicko-technologické, pedagogové z Gymnázia Nad Štolou, Základní školy Korunovačnické, Gymnázia Christiana Dopplera a kurátoři sbírek NTM.

Interaktivní semináře

V rámci několikahodinového workshopu na vybrané téma se přímo ve školách pod vedením lektorů skupina maximálně 15 dětí seznámí se zajímavými technickými přístroji, jejich funkcí a historií. K dispozici mají speciální interaktivní technické pomůcky a modely, fyzikální a chemické principy se pod jejich rukama mění v prožitou skutečnost. Žáci si v praxi ověřují poznatky z optiky, elektřiny, pohybu, akustiky, astronomie, historie, chemie, ekologie, ale i informačních a komunikačních technologií či zeměpisu, a tím odhalují mezioborové souvislosti. Práci jim usnadňují Pracovní listy s množstvím vyobrazení a doprovodných informací.

Na lehokole i pod balonem

Hlavním principem seminářů je interaktivita a osvojování vědomostí prožitkem. Studenti si mohou zkusit jednoduché experimenty, vytvořit vlastní dalekohled. Helium plněný balon vybavený fotoaparátlem na dálkové ovládání se vznášá nad třídou, říditelná vzducholoď krouží v tělocvičně, historický gramofon s troubou hraje staré šlágry, model pražského staroměstského orloje demonstruje dávné způsoby měření času, ročních období a pohybu planet... Kdo se nebojí, může se projet na replice vysokého kola z roku 1886 nebo futuristickém lehokole.

Oddělení muzejní pedagogiky nabízí program Enter z kapacitních důvodů zatím jen pražským základním školám a osmiletým gymnáziím. Další kolo workshopů začalo s novým školním rokem a bude pokračovat i v roce 2008. „Zájem je ze strany žáků i učitelů veliký. Za dobu své existence se projektu účastnilo 3000 žáků. Pedagogové naši nabídku vnímají jako úžasné zpestření výuky a vidí v ní doplnění rámcových vzdělávacích plánů“, říká Kateřina Saparová, koordinátorka projektu. Po znovuotevření muzea bude možné projekt vrátit do nových moderních prostor lektorského oddělení NTM. Na „muzeum na cestách“ se ale bude určitě vzpomínat jen v dobrém.

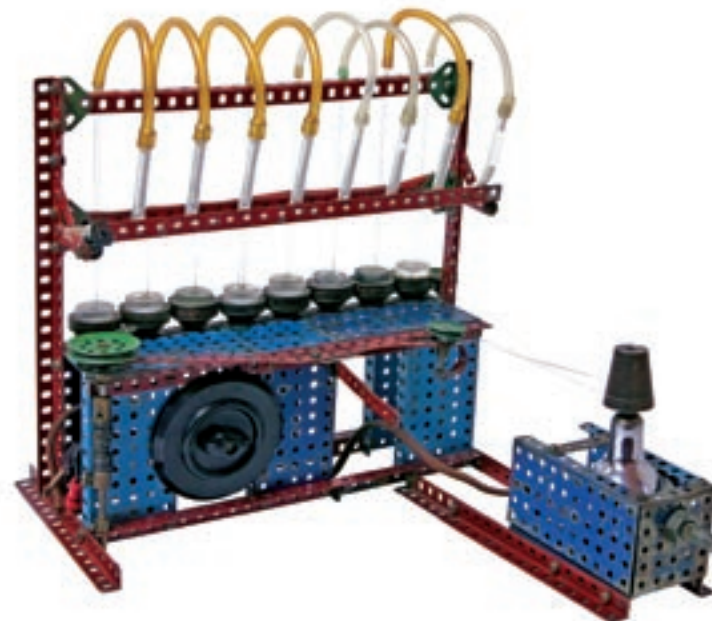
【 Významné osobnosti české vědy a techniky putují Moravou 】

Antonín Švejda

I v době uzavření realizuje Národní technické muzeum vlastní projekty. V partnerském Technickém muzeu v Brně se od 28. srpna do 11. listopadu 2007 konala výstava Významné osobnosti české vědy a techniky, kterou připravilo oddělení exaktních věd NTM.

Prezentaci v Brně předcházely instalace v dalších významných moravských muzeích v Ostravě, Olomouci, Znojmě a Opavě. O výstavu projeví také zájem kolegové ze Slovenského technického muzea v Košicích.

Výstava představila práci desítky významných vědců a techniků působících v českých zemích v průběhu 18.–20. století. Byla založena na prezentaci autentických předmětů, které byly vynalezeny a sestrojeny našimi vědci. Byly zde proto vystaveny unikátní vynálezy a objevy jako Divišův bleskosvod, dobová vyobrazení Božkova parovozy a parolodi, Křížíkova oblouková lampa, Kaplanova turbína a Wichterleho zařízení na výrobu kontaktních čoček. Byl zde prezentován Klíčův vynález tiskařských technik, heliografury a hlubotisku, buněčná teorie J. E. Purkyně a objevy v oboru radiologie a kosmického záření Františka Běhounka. Návštěvníci se však mohli seznámit i s leckdy trpkým osudem badatelovým. Práce vědců a konstruktérů totiž většinou nekončila v laboratoři a dílně vlastním objevem. Důležitou součástí badatelského úsilí bylo dotažení vynálezu k patentování nebo i prosazení do praxe. Některým osobnostem se to však nepodařilo a jako autor je zapsán někdo jiný, kdo přišel se stejným nápadem později. Takový osud stihl například vynálezce lodního šroubu Josefa Resslera. Toho připravila o patentování banální příhoda s prasklou trubicí. Mezi úspěšné se naopak zařadil Jaroslav Heyrovský, který za svůj objev polarografie, nové analytické metody, obdržel v roce 1959 nejvyšší vědecké vyznamenání, Nobelovu cenu za chemii.

Zařízení na výrobu kontaktních čoček

Na konci roku 1961 si Otto Wichterle všiml, že povrch gelu k aplikaci v lékařství má hladký tvar a vypadá jako čočka. Nechal si vyrobít skleněné formičky a doma o Vánocích sestavil „čočkostroj“ z dětské stavebnice Merkur. V horní části zařízení umístil osm trubiček, kterými je vedena akrylátová směs z dávkovače do otevřených formiček. Součástí zařízení je dynamo z jízdního kola, které slouží jako motorek k pohonu misek transmisním převodem. Tuhnutí směsi v rotujících miskách probíhá za normální teploty a po několika minutách jsou čočky připraveny. Prototyp zařízení ukazuje, že vynález světového významu může vzniknout i v domácích improvizovaných podmínkách.

[Tvář průmyslové doby na historických fotografiích]

Jan Hozák

V rámci 4. mezinárodního bienále Industriální stopy 2007 byla od 18. září do 18. listopadu 2007 v Sále architektů na Staroměstské radnici zpřístupněna výstava pod názvem Tvář průmyslové doby. Na sto dvacet většinou původních originálních fotografií přibližovalo proces industrializace v Čechách od poloviny 19. do dvacátých let 20. století.

Až na malé výjimky byla výstava sestavena z materiálů fotografické sbírky archivu NTM. Autorům výstavy, archiváři Janu Hozákovi a historikovi fotografie Pavlu Scheuflerovi, se podařilo sestavit reprezentativní kolekci těch nejzajímavějších fotografií i žánrů, spojených s uvedeným tématem.

Proměny krajiny

Autoři výstavy sledovali především fotografické hledisko, způsob a styl přístupu k tématu průmyslové kultury. Pojali je v celé jeho šíři a různosti, od snímků zachycujících proměny krajiny vlivem působení průmyslu a železnic, přes fotografie továren, nádraží, měst, pracovního prostředí, skupinových reprezentativních portrétů, dopravních prostředků až po snímky z oblasti cyklistiky, balonových letů a prvních produkcí motorových letadel, které již souvisely se sportem, trávením volného času, zábavou a technikou jako podívanou. Snahou bylo ukázat podobnost přístupu k určitým námětům a stylovou příbuznost. Na některých fotografiích je již patrna schopnost nového zpracování a nového pohledu, který poukazuje k fotografii 20. let a ke stylu tzv. nové věcnosti.

Na výstavě byly zastoupeny práce významných profesionálních fotografů své doby, například Františka Fridricha, Jindřicha Eckerta, Rudolfa Brunera-Dvořáka,

Otto Bielfeldta, Carla Pietznera, Františka Drtikola a dalších tvůrců. Návštěvník ale mohl zhlédnout i snímky regionálních fotografů a neznámých amatérů. Výstava byla jakousi mozaikou, která nejen seznamovala s průmyslem tehdejších Čech, s překotnou dobou budování průmyslu, železnic, modernizací měst, ale současně evokovala atmosféru doby, postihovala mnohotvárnost vztahů mezi člověkem a technikou a přibližovala i aspekty sociologické, ekologické, kulturně-historické, jež mají nadnárodní a nadčasový charakter.

Publikace

K výstavě vyšla publikace stejného názvu, která zahrnuje nejen většinu vystavených snímků, ale také některé z těch, jež se už do výstavy nevešly. Uveřejněné dobové fotografie dobře dokumentují střet nedotčené české krajiny s vpádem technické civilizace. Výstava byla připravena ve spolupráci s Výzkumným centrem průmyslového dědictví při ČVUT v Praze, které bylo také spolupořadatelem bienále Industriální stopy 2007. NTM přijalo tuto nabídku jako příležitost prezentovat zlomek ze svých sbírek v době, kdy je kvůli stavební rekonstrukci uzavřené. Zároveň jde o první výstavu, která je součástí oslav 100letého výročí založení muzea, jež si připomeneme v roce 2008.

Bürgiho sextant ve Valdštejnském paláci

Rozhovor s Eliškou Fučíkovou, kurátorkou výstavy

Od poloviny listopadu 2007 do poloviny února roku 2008 se v prostorách Senátu ČR koná výstava Albrecht z Valdštejna a jeho doba. Do historických prostor Valdštejnského paláce se tak po mnoha stoletích vrátí některé autentické předměty, které mohl mít pán domu na svém stole.

Na projekt mapující osobnost Albrechta z Valdštejna a dobu 1. poloviny 17. století jsou zapůjčovány originální předměty ze sbírek NTM. To však není Vaše první spolupráce.

S panem Ing. Švejdou, vedoucím oddělení exaktních věd a geodézie, spolupracuji pravidelně již několik desetiletí. NTM se podílelo na přípravě výstav věnovaných Johannu Keplerovi i na výstavě Rudolf II. a Praha v roce 1997, kdy poskytlo řadu unikátních astronomických přístrojů dokumentujících rozvoj věd a techniky na Rudolfově dvoře.

Jaký byl vztah Valdštejna k astronomii?

Albrecht z Valdštejna byl velký milovník astrologie a propagátor technických novinek své doby. První horoskop si nechal udělat v roce 1608 Johannem Keplerem, kterého pak dlouhá léta zaměstnával. Pro Valdštejna pracoval také Giovanni Pieroni, císařský architekt, žák Galileo Galileia, filozof, právník, matematik, autor návrhů Valdštejnského paláce. I díky němu zde existuje chodba vyzdobená v roce 1624 astronomickými výjevy.

Co konkrétně se ze sbírek NTM v budově Senátu objeví? Uvidí návštěvníci i nějaký předmět, který ještě nikdy nebyl vystaven?

Národní technické muzeum půjčuje soubor 23 předmětů. Jedná se o pozorovací přístroje, glóby a zaměřovací pomůcky. Početné zastoupení mají kružítko, úhlo-

měry, pravítka a zaměřovače na dělo, které se používaly v topografii a dělostřelbě, jež ilustrují Valdštejnovu válečnickou činnost. Ještě nikdy například nebyla vystavena unikátní dobová odměrka na střelný prach. Nejvzácnějším předmětem zápůjčky je pak Bürgiho sextant z doby kolem roku 1600, který použil Johannes Kepler k měření poloh Marsu v letech 1602 a 1604. Je to stálice výstav, předmět dotýkaný, který nikdy neopustil Prahu. Z hutnických sbírek zde budou poprvé vystaveny dva obrovské obrazy měděného dolu a měděné huti, ojedinělá díla dokládající, jak důl 17. století vypadal, jaké nástroje se používaly, jací lidé zde pracovali. Obsahuje i portréty vlastníků huti. Bez možnosti vystavit všechny tyto artefakty by nikdy obraz Valdštejnovy doby nebyl kompletní.

Pokud se vy osobně vypravíte na Letnou do muzea, kam směřují Vaše kroky?

Nejvíce mne zajímají právě předměty z rudolfinských sbírek, neboť se na toto období specializuji. Například plán Rudolfovy stoly, kterou považuji za technický zázrak, mne nadchl. U této stavby se jedná o fascinující spojení umění a techniky. Vždy mne také osloví technické přístroje této doby, které mají dokonalý tvar odpovídající jejich účelu, a přitom i velkou uměleckou hodnotu. Dokládají, že snaha spojit praktické a estetické hledisko při výrobě nástrojů není nic nového.

Bürgiho sextant

[Obnova historické budovy Národního technického muzea]

Zdeněk Žilka

Architektonický ateliér AR18 Němec Žilka architekti byl pověřen komplexní projektovou přípravou rekonstrukce objektu NTM. Hlavní cíl? Obnova budovy muzea v duchu původního návrhu architekta Milana Babušky z 30. let minulého století.

Zadání na rekonstrukci budovy Národního technického muzea se vzhledem k omezeným finančním prostředkům vztahovalo jen na její část. V průběhu příprav se vžil pojem „Částečná rekonstrukce hlavní budovy NTM – 1. etapa“. Ta probíhala od roku 2003. Jejím cílem bylo obnovit provozní a výstavní prostory v místech, kde až do roku 1999 sídlili vnučení nájemníci, např. Zeměměřický a kartografický úřad, rádio RIO a další instituce. Stavební firma OHL ŽS, a. s., která je generálním dodavatelem stavby, pak v roce 2007 započala 2. a 3. stavební etapu. S ukončením 3. etapy se počítá v roce 2008.

Vize a realita

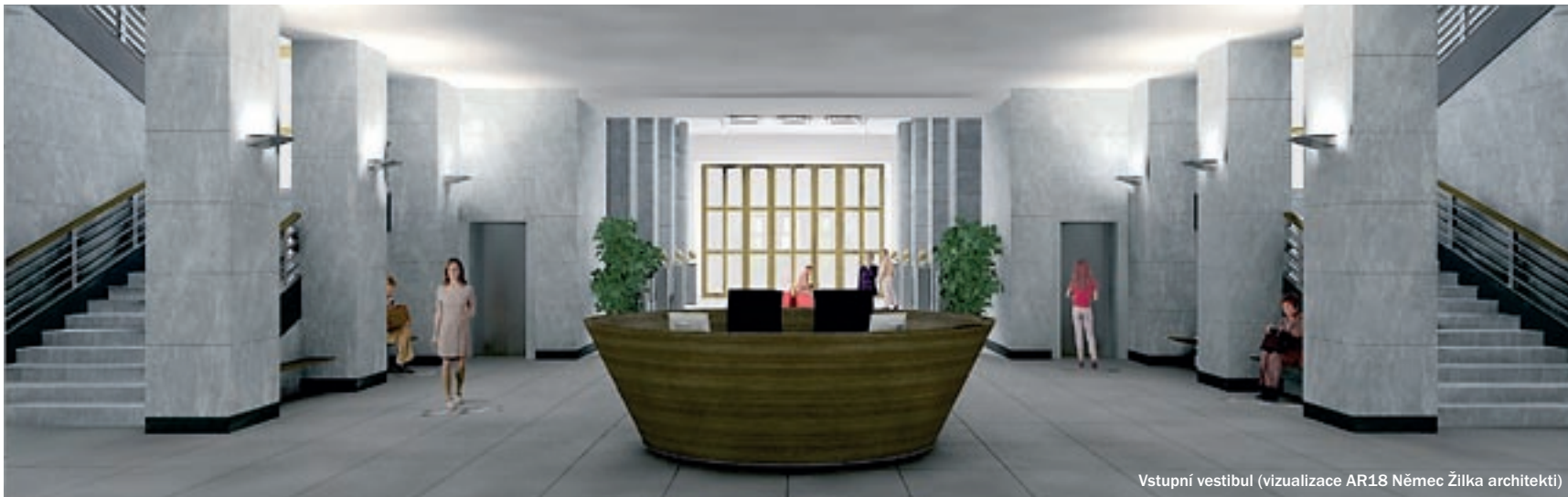
Již v době otevření muzea v roce 1942 se budova nedočkala svého využití, pro které byla původně projektována. Dvě horní podlaží byla muzeu odňata a přeměněna na kanceláře (pro protektorátní ministerstvo pošt). Administrativní prostory s cizími nájemníky se zde udržely až do doby před rekonstrukcí, tedy přes 60 let. Později byly prováděny dodatečné vestavby a dělení místností v suterénu i v přízemí. Původní velkorysý záměr architekta Babušky tak bohužel postupně mizel. Autenticitu doby vzniku budovy si zachoval jen jeden prostor – Dopravní hala. Jediným logickým cílem tak při zadání rekonstrukce budovy NTM bylo obnovit

maximum původních prostor Babuškou určených pro výstavy, respiria, komunikace apod., vybavit je původně navrhovanými materiály – kamennými obklady a dlažbami, zábradlím, kvalitními dveřmi a dřevními stěnami – a naopak zrekonstruovat nebo vyměnit stavební prvky dochované, které již dožily nebo byly poškozeny – okna, veškeré instalace a všechny střešní pláště. Přitom bylo zásadní omezující podmínkou udržet budovu v provozu pro veřejnost co nejdéle, tedy až do podzimu roku 2006.

Výstavní sály

Vnitřní členění budovy dozná v průběhu rekonstrukce některých změn. V plné kráse původně zamýšleného prostoru o velikosti téměř 600 m² se zaskví 4 expoziční sály. Jeden, určený pro expozici architektury, stavitelství a designu, bude ve 3. patře. Další vznikne sloučením menších sálů ve druhém patře. Dva stávající sály v prvním patře budou rozšířeny na původní velikost (jeden z nich bude sloužit expozici polygrafie).

Stavební obnova muzea přináší i změnu v počtu sálů sloužících pro konání krátkodobých výstav. Vedle již existujícího sálu v přízemí o rozloze 200 m², kde budou mimo jiné obnoveny původní střešní světlíky, se svého znovuobjevení dočká velký

Vstupní vestibul (vizualizace AR18 Němec Žilka architekti)

výstavní prostor v 1. suterénu. Ve dvou patrech západního křídla a ve třetím patře jižního a východního křídla jsou budovány nové moderní pracovny, v prvním patře západního křídla se bude nacházet rozlehlý archiv s řízeným prostředím. V 1. suterénu se počítá s novým sociálním zařízením pro lektory, dozory a s účelnými prostory pro výstavní zázemí.

Budou zmodernizovány systémy technické obsluhy, větrací systémy s chlazením, instalována nová technologie ve výměňkové stanici atd. Součástí rekonstrukce je také komplexní zateplení budovy (při zachování keramických a kamenných obkladů, které budou repasovány nebo nahrazeny kopiemi) a střeš. V neposlední řadě budou opraveny i hydroizolace a klempířské prvky.

Prodejna i restaurace

Po odstranění nevhodných zásahů bude repasováno původní vstupní schodiště a navazující vstupní vestibul, který se otevře v mimořádně velkorysých dimenzích, umocněných obnovou a zpřístupněním obou dvou postranních schodišť. Odděleně je pak navržen samostatný vstup pro personál a venkovní rampa pro bezbariérový přístup. Upraven bude prostor kinosálu s moderní stupňovitou podlahou. Návštěvu muzea bude možno zahájit či skončit v nové prodejně knih

a suvenýrů. Samozřejmostí je vybudování šatny vybavené úschovnými schránkami. Ve všech patrech budou obnovena WC, rozšířena též o kabiny pro vozíčkáře. V 1. suterénu bude zřízena restaurace pohledově propojená se sousedícím velkým výstavním sálem.

Aby se vnitřní prostor muzea maximálně přiblížil původnímu monumentálnímu konceptu architekta Babušky, musela by být většina provozního zázemí instituce (dílny, restaurátorské dílny, depozitáře, odborné pracovny, studovna s knihovnou a skladem knih) přemístěna jinam (např. do nového provozního objektu, pro nějž je na pozemku muzea vytvořena rezerva). Než k tomu však dojde, je třeba přijmout určité kompromisy. Nové kanceláře pro odborné pracovníky v horních patrech jsou sice zřízeny na půdorysech původních sbírkových sálů, dělící příčky však byly záměrně navrženy ze sádkartonu kotveného na jedné podlahové úrovni, aby byla usnadněna jejich případná demontáž. Stavební práce se musely vyhnout knihovně a Dopravní hale. Bez zásahu zůstaly i kanceláře stávající administrace NTM a depozitáře.

Kolaudace budovy je plánována na léto roku 2008. Následné vybavování expozic podle záměrů jejich tvůrců přivede zpět do obnovených prostor muzea známé, ale i dosud nevystavené exponáty, a to v nových souvislostech a kráse.

[Dotkněte se techniky]

Alice Třísková, Daniel Kamas

Mottem expozic NTM, jak je návštěvníci znali až do roku 2006, byl důraz na tradiční formu prezentace vývoje techniky. Návštěva muzea byla procházkou galerií unikátních exponátů. Nové tisíciletí ale přineslo do muzejnictví nové výzvy a otázky: Jak lidem zprostředkovat souvislosti, prožitek a dotek s historií?

Vidět exponáty v akci, dotknout se starého stroje, slyšet hluk motoru. Zažít a pochopit. Bez těchto aspektů se dnes neobejde žádné moderní muzeum techniky. Rekonstrukce Národního technického muzea se stala jedinečnou příležitostí, jak proměnit tuto kulturní instituci v živoucí organismus, který se stane místem interaktivního setkávání člověka a techniky. Místem poznání, jak technický pokrok určuje náš životaběh.

Ve chvíli, kdy přijdou na Letnou první návštěvníci, budou na ně čekat zcela nové expozice i obnovené expozice stávající. Ale také prodejna odborných publikací, technických modelů a zajímavých suvenýrů, restaurace, kinosál nebo vyhlídková terasa. V „novém muzeu“ bude možné strávit celý den, a bude třeba se do něj ještě několikrát vrátit.

S vůní tiskařské černi

Nová expozice polygrafie o rozloze téměř 600 m² v 1. patře budovy dle návrhu architektů Kryštofa Šulce a Jana Klempíře (Atelier..) chce návštěvníkovi atraktivní formou přiblížit celý proces vývoje tiskařské výroby s hlavním důrazem na období 19.–20. století. Tisková příprava, různé typy tisku i tiskařských výstupů budou

návštěvníkovi předvedeny v prostoru autentické dílny, která bude vybavena originálními historickými stroji. Dojem bude umocňovat „provozní“ zašpinění expozice, vůně barev a množství originálních nástrojů či starých matic. Nemalý podíl na zážitkovém vjemu budou mít při některých příležitostech spuštěné hlučící a pohybující se stroje. Součástí expozice bude také moderní prostor určený pro workshopy a tvůrčí dílny, kde si bude možné vyzkoušet některé tiskařské postupy. Návštěvník-tiskař amatér si ručně nebo strojově vysází text, vyrobí plakát a odnese si výsledek své práce domů.

Cesty architektury

Ve 3. patře budovy se rodí zajímavá a dlouho očekávaná expozice architektury, stavitelství a designu 19.–20. století podle návrhu architekta Davida Vávry. Po dlouhé době tak tyto obory konečně dostanou prostor, který si zaslouží. Návštěvník si bude moci vybrat jednu ze tří cest. První ho povede okolo architektonických modelů historií vývoje české architektury od 19. do druhé poloviny 20. století. Může se ale také vydat na prohlídku piazzett (malých prostorů tvarově odrážejících určitý architektonický styl) a ocitnout se tak v secesní či kubistické ulici

Prostor pro workshopy v expozici polygrafie (vizualizace Atelier...)

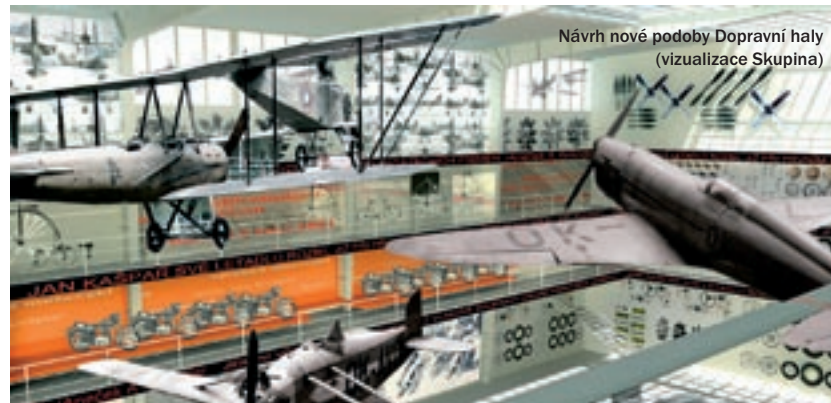
s dobovou dlažbou, lavičkou, lucernou či fasádami. Třetí cesta ho povede přes pracovní architektury, vybavené originálním restaurovaným nábytkem a zařízením. K dispozici budou plány, projekty, výkresy a touch screeny, kde bude možné aktivně vyhledávat další informace. Součástí expozice bude lávka umožňující návštěvníkovi atraktivní výhled na málo známé panorama Prahy.

V Dopravní hale

Pro prezentaci dopravních sbírek vyčlenilo NTM v budově na Letné svůj největší a neatraktivnější expoziční prostor – Dopravní halu. Ta se stala fenoménem, který fascinoval řadu generací návštěvníků. Během rekonstrukce dojde k citlivé modernizaci celého prostoru v duchu společného návrhu kurátorů oddělení dopravy NTM, a architektky Marcely Steinbachové (architektonický ateliér Skupina). Dopravní halu již opustily některé stálice – vybrané exponáty železniční sbírky, se kterými je počítáno pro nové Železniční muzeum na Masarykově nádraží. Uvolněné místo zaujmou automobily a letadla, dosud uložené v depozitářích. Návštěvník se bude moci zastavit ve studijním koutku či na místě s audiovizuálními prezentacemi.

Pod povrchem

Oblíbená expozice hornictví, umístěná ve 2. a 3. suterénu budovy, se bude i nadále skládat z Rudného a uhelného dolu a vlastní expozice. Těžiště prezentace se přesune od přehlídky zaplněných vitrín k modernějšímu stylu. Modely a audiovizuální projekce přiblíží historické i současné těžební techniky,

Návrh nové podoby Dopravní haly (vizualizace Skupina)

způsoby a metody přípravných prací před otevřením ložiska i následné zpracování nerostných surovin.

Mezi hvězdami a každodenností

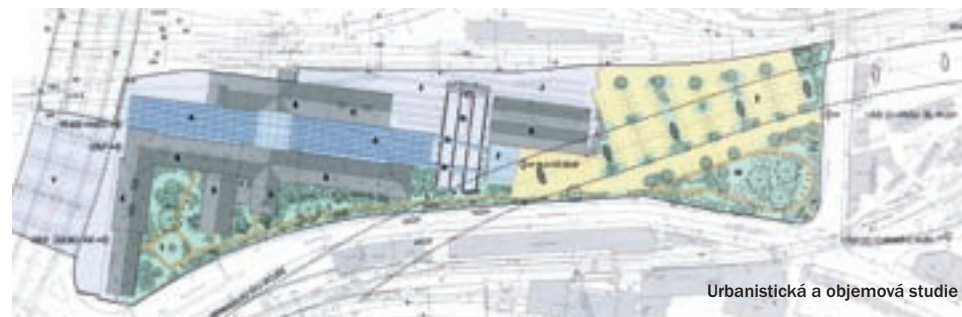
Ve 2. patře pravého křídla budovy bude vybudována oproti dřívějšímu stavu plošně dvojnásobná expozice astronomie. Odborně historické hledisko zde bude vhodně doplněno o vlastní zážitek. Návštěvník pozná funkci a využití středověkých i novějších astronomických zařízení a pochopí principy jejich fungování i díky kontaktu s funkčními modely přístrojů.

Velmi vyhledávanou se jistě stane i budoucí expozice Technika v každodenním životě. Bude dokumentovat význam drobných objevů a vynálezů, které dnes považujeme za naprosto samozřejmé. Vývoj přístrojů a zařízení přiblíží vždy pomocí tří komponentů – samotné věci (objevu, nápadu, vynálezu), vysvětlení jejího principu a funkce (s interaktivní formou prezentace) a představení současné podoby a možností využití. Nebudou chybět ani ukázky nevyřešených problémů a tzv. slepých uliček, které naznačily, kudy se věda ubírat nemá. Podstatná část předmětů bude pocházet ze sbírky NTM Technika v domácnosti, která je výjimečná svým obsahem i množstvím artefaktů.

Při pohledu na staré žehličky, ledničky či pračky si možná návštěvník uvědomí, že dotknout se historie techniky lze nejen například v tvůrčí tiskařské dílně muzea či uvnitř historické lokomotivy, ale také prostřednictvím zdánlivě velmi prostých a obyčejných věcí, které má denně na očích.

Železniční muzeum na prahu 2. století existence Národního technického muzea

Karel Zeithammer

Železniční muzeum Národního technického muzea v Praze vstupuje do druhého století existence mateřské instituce s nezvratným úmyslem prezentovat své rozsáhlé sbírky co nejdříve v samostatné expozici, zřízované v objektu prvního parostrojního pražského depa na Masarykově nádraží.

Tuto šťastnou volbu podtrhuje skutečnost, že celý komplex Masarykova nádraží představuje z evropského pohledu dnes snad poslední metropolitní nádraží z doby první etapy výstavby železnic, tj. do roku 1850, které v téměř nezměněné podobě přežilo do dnešních dnů. V historickém prostředí kulturní památky, poslední tak rozsáhlé empírové industriální stavby u nás, v prostředí žijícího sousedního Masarykova nádraží, pod přemostěním Novým spojením i několik set metrů od Prašné brány tak konečně nalezne nejhodnotnější jádro železniční sbírky NTM umístění, které si právem zaslouží.

Věk páry

Dopravní sbírky obecně patří ve všech technických muzeích mezi nejatraktivnější a nejobdivovanější. Je to dáno jejich samou podstatou. Od počátku průmyslové revoluce, kdy technika naplno vpadla do života člověka a začala jej pronikavě ovlivňovat, to byly právě dopravní prostředky, se kterými přicházely nejširší vrstvy obyvatelstva do bezprostředního styku. Většina dalších oblastí prudce se rozvíjející techniky byla vždy za zdi továren, a tak zůstávala široké veřejnosti skryta. V našich vnitrozemských poměrech nade vším vynikala parní lokomotiva,

fenomén nejen věku páry, ale i symbol síly a rychlosti. Není proto divu, že se parní lokomotivy staly časem dominantami vznikajících technických muzeí.

Nejinak tomu bylo i v případě Národního technického muzea v Praze. I zde tkví kořeny dnešního Železničního muzea v samém počátku existence této instituce. Skromná expozice železniční dopravy byla instalovaná již i v prvním sídle muzea ve Schwarzenberském paláci na Hradčanech v roce 1910. Z prostorových důvodů byla ale omezena jen na vystavení dokumentace a drobných exponátů, přičemž vozidla byla prezentována jen několika modely.

První lokomotiva

Jistý posun přinesl až zrod Československé republiky a Československých státních drah. Již v roce 1921 byla muzeu věnována první skutečná lokomotiva, vzácná „engertka“ KLADNO z roku 1855 bývalé Buštěhradské dráhy. Unikátní stroj však nebylo kam umístit. Na to si bylo třeba počkat dalších téměř 30 let, kdy se právě KLADNO stalo první lokomotivou, která byla instalována v Dopravní hale nové budovy muzea na Letné.

Jak válka skutečná, tak následná válka studená, znamenaly pronikavý nástup

Interiér nového Železničního muzea

nových, mnohdy krátce předtím ani netušených, technických systémů a technologií. Co bylo do té doby běžnou každodenností, ze dne na den nenávratně mizelo. Stranou nezůstala ani železniční doprava. Razantní nástup nových trakcí, modernizace provozu a odtud plynoucí očekávaný konec parní éry se v 70. letech předchozího století odrazil i ve vzrůstu obecného zájmu o mizející svět tradiční železnice. Železniční sbírka NTM se postupně rozrůstala o další a další vozidla, z nedostatku prostor „dočasně“ deponovaná na neudržitelných 32 místech. Měnit se časem začala i filozofie vytváření sbírky. Vedle jejího systematického doplňování se začalo pomýšlet i na uchování alespoň části vozidel v provozuschopném stavu s vyhlídkou zajistit možnost muzejního provozu v budoucnu. Jako vždy v podobných případech prosazování nových myšlenek, tak i tehdy bylo zprvu nezbytné se uchýlit k „netradičním“ postupům. Pod záminkou natočení dokumentárního filmu o „vlajkové lodi“ předválečné dopravy ČSD, rychlíkové lokomotivě MIKADO řady 387.0 z plzeňské Škodovky, bylo rozhodnuto jeden z těchto krásných strojů, tehdy již několik let odstavený, opět zprovoznit. Lokomotiva 387.043 se tak v roce 1971 stala první provozuschopnou lokomotivou Národního technického muzea.

Perspektivy

S rozšiřováním sbírky kolejových vozidel NTM se záhy začaly naplno projevovat všechny problémy spojené s uchováváním skutečných železničních vozidel. Ve srovnání s obvyklými sbírkovými předměty vyžadují tyto dopravní prostředky zcela specifický přístup, vyplývající z jejich značných rozměrů, vysoké hmotnosti, nesnadné manipulovatelnosti a tím vším způsobené vysoké finanční náročnosti. V případě vozidel udržovaných v provozuschopném stavu, zejména parních, která je nutno ze zákona pravidelně podrobovat revizím a opravám, se tyto nároky ještě násobí. To bylo i důvodem stupňujících se snah NTM zajistit pro sbírku železničních vozidel a dalších souvisejících předmětů vhodné prostory pro jejich uložení a zejména odpovídající prezentaci.

Po zvážení všech možností padla volba na lokalitu zdaleka nejvýhodnější, již zmíněné lokomotivní depo Českých drah v Praze na Masarykově nádraží. Následovalo zpracování investičního záměru na vybudování Železničního muzea NTM v uvedené lokalitě a jeho předložení vládě České republiky, která jej v listopadu 2000 schválila. Po překonání současných administrativních překážek již zbývá jen Železniční muzeum NTM na Masarykově nádraží vybudovat.

【Připravujeme ke stoletému výročí】

I když po většinu roku 2008 zůstane Národní technické muzeum pro veřejnost uzavřeno, stoleté výročí svého založení si připomeneme vydáním příležitostných publikací, konáním jubilejní výstavy i řadou odborných seminářů a konferencí.

Když se 5. července 1908 sešla zakládací manifestační schůze Technického muzea v Království českém, v úvodním projevu profesor Josef Gruber představil její cíl: zříditi instituci, která by upozornila na významný podíl českých zemí na technickém a kulturním pokroku. Záměr se zdařil a 28. září 1910 se Technické muzeum pro Království české se sídlem ve Schwarzenberském paláci otevřelo veřejnosti. Tato dvě zmíněná data jsou klíčovými okamžiky počátku Národního technického muzea a k nim se budou vztahovat i plánované akce a oslavy.

Publikace

V roce 2008 bude vydán výpravný katalog nejvýznamnějších sbírkových předmětů NTM, který na desítkách reprezentativních fotografií představí na 150 jedinečných trojrozměrných i archivních pokladů muzea. Nebudou zde chybět například Bürgiho sextant anebo artilerijská sféra, vědecké přístroje z doby Rudolfa II., Lumièrův kinematografický přístroj, automobil Präsident, první automobil vyrobený v českých zemích, či automobil Benz-Victoria, první továrně vyrobený vůz, který jezdil na našem území. Z archivních dokumentů zaujmou architektonické plány a výkresy – například práce Josefa Schulze, Josefa Zítka, Josefa Kotěry či Josefa Gočára. Na textové části se podílí více než 20 odborníků působících v muzeu. Katalog bude vydán i v anglické verzi.

Stoletou historii NTM přiblíží kniha Jana Hozáka a Jana Králíka s pracovním názvem Příběh Národního technického muzea 1908–2008. Záměrem autorů je vydat čtivou a obrazově bohatě vybavenou publikaci, která zaujme laického čtenáře i odborníky. Kniha bude mapovat vývoj a proměny Národního technického muzea v průběhu 100 let své existence. Na osudech lidí, na příbězích sbírek, jednotlivých sbírkových předmětů i muzejních budov bude ukazovat, co určovalo vývoj muzea ve století technického pokroku. Budou se zde proplétat příběhy a osudy „tvůrců dějin“ a „velkých historických událostí“ s osudy nadšenců, idealistů a „malých věcí“.

Vědečtí pracovníci a kurátoři sbírek NTM jsou autory pětadvaceti odborných studií, které budou v jubilejním roce vydány ve dvousvazkovém sborníku. Řada textů se bude věnovat dopravě (např. text Karla Zeithammera o parních lokomotivách plzeňské Škodovky či Arnošta Nezmeškala o prvních závodních motocyklech Jawa), uveřejněny budou i studie z dějin

hutnictví (článek Josefa Petrika o kovárnách v Čechách, Zdeňka Rasla o železářských a nářadových hamrech či Ireny Laboutkové o středoevropské umělecké litině) a další texty.

Odborné konference a semináře

Jako každý rok, i v roce 2008 se bude konat řada odborných konferencí a seminářů. Nejprve to bude květnová konference o rozhlasové, televizní a filmové technice, na podzim pak tradiční semináře Z dějin hutní výroby, Z dějin hornictví a Z dějin astronomie a geodézie.

Národní technické muzeum spolu s Národním muzeem fotografie, o. p. s., (Jindřichův Hradec), Muzeem fotografie Šechtla a Voseček (Tábor), Fotoateliérem Seidel (Český Krumlov) a Restavator-M Restoration Center (Moskva) uspořádají ve dnech 24.–26. září 2008 mezinárodní vědecký seminář s názvem Dědictví třibarevné fotografie, věnovaný unikátní historické metodě barevného zobrazení. Základem této metody byl postup, kdy byl předmět nejprve fotografován postupně přes modrý, zelený a červený filtr. Vzniklé tři výtažkové černobílé fotografie (diapozitivy) bylo možné promítat opět jen přes filtry těchto barev. Současnou projekcí tří diapozitivů pak vznikl barevný obraz. Taková projekce však byla na přelomu 19. a 20. století technicky velmi obtížná. Fotografové proto svá díla v barvách většinou vůbec nespátřili. Teprve moderní počítačová technika umožnila jejich předvedení v definitivní podobě.

Výstavy

U příležitosti konání semináře o třibarevné fotografii budou otevřeny i dvě výstavy – Dědictví třibarevné fotografie v Národním technickém muzeu, která bude mapovat technické principy třibarevné fotografie, a výstava Třibarevná fotografie v Národním muzeu fotografie v Jindřichově Hradci.

Zároveň s částečným otevřením muzea bude zpřístupněna i samostatná výstava ke 100. výročí založení NTM. Bude na ní prezentováno množství autentických dokumentů, fotografií a archiválií i trojrozměrných artefaktů, které představí historii muzea jako příběh zasazený do historie města Prahy. Odhalí osudy některých sbírkových předmětů i cesty, kterými se do muzea dostaly.

Reburber, Zpravidaj Národního technického muzea, 0/2007. Vychází 2 x ročně, vydáno v Praze 10. 12. 2007. Registrace MK ČR pod číslem MK ČR E 17879

Vydává: Národní technické muzeum, Kostelní 42, 170 78 Praha 7, IČO: 00023299, www.ntm.cz. **Redakce:** Mgr. Alice Trísková, tel.: 220 399 253, E-mail: alice.triskova@ntm.cz

Grafická úprava: Grafické studio Artedit, www.artedit.cz

